

*Studia i badania naukowe
polskich matematyków, fizyków i astronomów
na Uniwersytecie w Getyndze (1895-1933)*

Podróżnych przybywających do Getyngi wita na dworcu napis „Stadt, die Wissenschaft” – „miasto, które tworzy wiedzę”. Do tego miasta nauki od dawna licznie przybywali zarówno uczeni mający już w swym dorobku znaczące wyniki, jak i młodzi, na początku swej drogi naukowej.

Na przełomie XIX i XX wieku wielu polskich matematyków, fizyków i astronomów podjęło trud studiów na Uniwersytecie w Getyndze. Ośrodek ten cieszył się wówczas wielką sławą. To w Getyndze pracował wcześniej Carl Friedrich Gauss (1777–1855), powszechnie uznawany za jednego z najwybitniejszych matematyków w historii, zwany „księciem matematyków”. Po nim katedrę objął inny znakomity matematyk, Peter Gustav Lejeune Dirichlet (1805–1859). W Getyndze w 1854 roku został wygłoszony słynny wykład habilitacyjny Bernharda Riemanna (1826–1866), a treści zawarte w tym wykładzie wytyczyły nowe, niezwykle ważne i do dziś kontynuowane kierunki badań matematycznych. W Getyndze działali David Hilbert (1862–1943) i Felix Klein (1849–1925), jedni z najznamienszych matematyków przełomu stuleci. Można powiedzieć, że Getynga stała się na początku XX wieku prawdziwą „światową Mekką matematyki”. W 1904 roku na uniwersytet przybył Ludwig Prandtl (1875–1953). Pod jego wpływem na uniwersytecie w Getyndze rozwinęły się zastosowania matematyki w fizyce i powstał główny ośrodek na świecie w dziedzinach mechaniki płynów i aerodynamiki. Pracowali tam też Hermann Minkowski (1864–1909) i Constantin Carathéodory (1873–1950) – słynni matematycy i teoretycy fizyki. Pod naukową opieką matematyków i fizyków z Getyngi wykształciło się wielu późniejszych laureatów Nagrody Nobla z dziedziny fizyki. Wraz z młodymi Polakami w Getyndze pobierali nauki studenci, którzy później osiągnęli ogromną międzynarodową sławę, jak Max Born.

Do końca XIX wieku niewiele spośród znaczących osiągnięć w zakresie nauk ścisłych było polskiego autorstwa. Tymczasem w pierwszych dziesięcioleciach jakże trudnego dla Polaków XX wieku Polska stała się światową potęgą matematyczną. Fenomen rozwoju matematyki w Polsce w tym okresie jest obiektem badań zarówno w Polsce, jak i za granicą. Celem naszego projektu jest dokładne zbadanie szczegółów związanych z wyjazdami naukowymi polskich uczonych do Getyngi i analiza wpływu tych wyjazdów na rozwój nauk ścisłych. Ten aspekt gwałtownego rozwoju nauk ścisłych w Polsce nie był dotąd analizowany, a uważamy, że jest on niezwykle ważny dla otrzymania pełnego obrazu tego rozwoju. Chcemy wykazać tezę o znaczącym wpływie uczonych z Uniwersytetu w Getyndze na tematykę badań naukowych podejmowanych przez wykształconych w Getyndze polskich uczonych, ich współpracowników oraz uczniów. Podejmiemy próbę pokazania, że jedną z przyczyn błyskawicznego rozwoju nauk ścisłych w Polsce w okresie międzywojennym była edukacja młodych polskich adeptów nauk ścisłych w Getyndze.